

NOTATKA NA TEMAT SESJI PLENARNEJ KONWENTU EUROPEJSKIEGO W BRUKSELI, 21-22 MARCA 2002 R.*

Sekretariat Konwentu, Bruksela, 25 marca 2002 r.

OTWARCIE POSIEDZENIA PLENARNEGO

Posiedzenie otworzył przewodniczący Konwentu Valéry Giscard d'Estaing; obecni byli dwaj wiceprzewodniczący: Jean-Luc Dehaene i Giuliano Amato.

I. Debata ogólna: „Oczekiwania wobec Unii Europejskiej”

Wprowadzenie. [Valéry] Giscard d'Estaing otwierając pierwszą merytoryczną debatę Konwentu, podkreślił rangę stojących przed tym gremium zadań. Stwierdził, że obywatele Europy uważają, iż głos w sprawie przyszłości Europy nie jest słyszalny, toteż postuluje, aby początkowe prace Konwentu polegały na wysłuchaniu opinii społeczności europejskiej.

Przewodniczący zaprosił członków Konwentu do debaty, podkreślając, że nic nie krępuje swobody ich wypowiedzi, kierowanych przede wszystkim do innych członków gremium. Przewodniczący poprosił, aby członkowie Konwentu określili według swego uznania priorytety Europy na najbliższych dwadzieścia pięć lat.

W dyskusji zabrało głos ponad osiemdziesięciu członków Konwentu, a treść ich wystąpień była bardzo zróżnicowana. Niektórzy mówcy koncentrowali się jedynie na kilku, a nawet na jednym priorytecie, natomiast inni poruszali całą gamę spraw europejskich. Wiele osób rozpoczynało swe rozważania od analizy obecnej sytuacji w Unii. Mimo bogactwa i różnorodności rozważanej problematyki niektóre wątki poruszano wielokrotnie. Były to:

Ocena bieżącej sytuacji. Bardzo wielu członków Konwentu komentowało istotny postęp, jaki osiągnięto na przestrzeni ostatnich pięćdziesięciu lat, zwracając uwagę, iż przerósł on najśmielsze nawet oczekiwania formułowane na samym początku procesu integracji. Jego wyniki uznano za oczywiste, zwłaszcza ten najważniejszy rezultat, jakim jest utrzymujący się pokój w Europie.

Wśród wielu sukcesów europejskiej integracji szczególną uwagę zwrócono na jednolity rynek, cztery swobody (swobodny przepływ osób, towarów, usług i kapitału), wprowadzenie euro w dwunastu państwach członkowskich oraz zniesienie granicznej kontroli osobowej na terytorium objętym porozumieniem z Schengen. Dzisiaj, jeśli obywatele Wspólnoty pragną wyjechać z jakiegoś państwa członkowskiego i zamieszkać w innym, to robią to, gdyż mają taką możliwość, a nie dlatego, że siłą lub strachem zmuszono ich do wyjazdu.

Wielu członków Konwentu z zadowoleniem przyjęło postępujący proces rozszerzenia UE. Z chwilą jego zakończenia na zawsze zniknie, będący wynikiem drugiej wojny światowej, podział Europy na dwie części.

Wielu jednak mówców podkreślało również wady i niedostatki dzisiejszej Europy, która nie dość uważnie słucha swych obywateli. Nie są oni przekonani, że mogą „rozliczać” stojące u władzy osoby, podejmujące decyzje w imieniu Euro-

* Angielską wersję niniejszego dokumentu można znaleźć pod adresem internetowym:
<http://register.consilium.eu.int/pdf/en/02/cv00/00014en2.pdf>

py. Fakt, że Parlament Europejski jest wybierany w wyborach powszechnych, że ministrowie zasiadający w Radzie reprezentują ich rządy oraz że komisarze są mianowani przez rządy państw członkowskich i ponoszą odpowiedzialność przed Parlamentem Europejskim, nie zmienia przekonania, że Europa nie jest wystarczająco demokratyczna. Obywatele Europy muszą być w stanie bezpośrednio wybierać i odwoływać osoby kierujące ich sprawami.

Opinia publiczna często zwraca uwagę na instytucjonalne mechanizmy funkcjonowania Unii Europejskiej. Jej zdaniem są one nazbyt pracochłonne, złożone i trudne do zrozumienia. Wewnątrz UE Europa jest postrzegana jako coś abstrakcyjnego i odległego. Na zewnątrz zaś uważa się, że jest zbyt nieefektywna, że nie ma, na przykład, możliwości szybkiego i odpowiedniego reagowania na wyzwania globalizacji oraz wydarzeń transgranicznych.

Wielu mówców stwierdziło, że Europa ma tendencję do nadmiernego akcentowania swojej pozycji kosztem niezależności i swobody państw narodowych.

Oczekiwania wobec Europy. Wielu członków Konwentu stwierdziło, że ich współobywatele liczą na większe zaangażowanie ze strony Europy. Europa będzie musiała sprostać tym oczekiwaniom. Konieczność wyraźniejszej obecności Europy upatrywano w szczególności w następujących dziedzinach:

- bezpieczeństwa i sprawiedliwości, co powinno umożliwić Europie reagowanie na zagrożenia, jakie niosą terroryzm oraz presja imigrantów;
- działania Europy na arenie międzynarodowej, dzięki którym mogłaby ona przejąć odpowiedzialność oraz promować swoje wartości.

Inni wskazywali na konieczność stworzenia podstaw wiarygodnego i efektywnego życia gospodarczego oraz społecznego, w celu wzmocnienia koordynacji polityki fiskalnej i budżetowej, zwłaszcza między dwunastoma państwami mającymi tę samą walutę – euro.

Spśród dziedzin, w których Europa również powinna odgrywać większą rolę, wymieniano: obronność, spójność wewnętrzną, bezpieczeństwo żywności, środowisko naturalne oraz solidarność z krajami rozwijającymi się.

Wielu członków Konwentu podkreślało, że Unia musi szanować i chronić tożsamość kulturową państw członkowskich. Oczekują oni mniej interwencji oraz zmniejszenia skali działań Europy w niektórych dziedzinach. Ograniczenie uprawnień Europy oraz *acquis communautaire* do obszarów, w których faktycznie może ono wnieść nową jakość, nada Europie większą demokratyczną legitymizację.

Zasady, których Europa musi przestrzegać. Wszyscy członkowie Konwentu podkreślili wspólne wartości jednoczące nasz kontynent, wymieniając między innymi: demokrację, rządy prawa oraz ochronę i propagowanie praw człowieka. Niektórzy wspominali Kartę Praw Podstawowych i wnioskowali, aby inkorporować ją do traktatów. Inni wzywali Unię do przystąpienia do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Kilkakrotnie poruszano temat równości państw członkowskich; czynili to zwłaszcza członkowie Konwentu pochodzący z krajów kandydujących. Każde państwo, niezależnie od populacji, powinno się w rozszerzonej Europie czuć bezpieczne i szanowane. Wielu mówców wspominało również o problemie solidarności państw członkowskich oraz o leżących u jego podstaw mechanizmach.

Większość członków Konwentu wezwała do uproszczenia podziału praw i obowiązków, dzięki czemu stałoby się jasne, co należy do kompetencji Unii, a co stanowi domenę władz narodowych, regionalnych, a nawet lokalnych. Podział

obowiązków to jeden z głównych tematów, jakimi powinien się zająć Konwent. Obywatele Europy oczekują w tej sferze przede wszystkim jasności.

Bardzo wielu członków Konwentu sygnalizowało swoje przywiązanie do zasady pomocniczości. Chcą oni wdrożenia stosownych rozwiązań, które zapewniłyby zgodność z tą zasadą.

Członkowie Konwentu poruszyli też problem demokratycznej legitymizacji Unii, wyrażając pragnienie, aby UE uwzględniła oczekiwania obywateli i przyznała im większy nadzór nad procesem podejmowania decyzji w Europie. Przejrzystość i odpowiedzialność w tej dziedzinie powinny poprawić funkcjonowanie Europy jako struktury.

Aspekty instytucjonalne. Niektórzy członkowie Konwentu wyrażali wolę, aby traktat ustanawiający Unię miał formę konstytucji. Należy wprowadzić hierarchię przepisów prawa. Kilku członków podkreśliło swoje przywiązanie do metody wspólnotowej, podczas gdy inni akcentowali metodę międzyrządową, ponieważ została wypróbowana i przetestowana, udowadniając, iż się sprawdza. Mówiono również o rozszerzeniu zakresu podejmowania decyzji kwalifikowaną większością głosów oraz o procedurach współdecydowania z Parlamentem Europejskim. Kilku członków poruszyło także kwestie roli prezydencji oraz systemu jej rotacji.

Konwent. Kilku mówców ustosunkowało się do prac Konwentu, podkreślając swoje zdecydowanie, aby powierzone im zadanie pomyślnie wykonać, oraz przestrzegając obecnych przed konsekwencjami niepowodzenia prac Konwentu.

Niektórzy przekonywali, że Konwent powinien dążyć do uzgodnienia tekstu, który zagwarantowałby sukces kolejnej konferencji międzyrządowej (IGC).

Wielu członków Konwentu podkreślało znaczenie konsultacji ze społeczeństwem obywatelskim, a w szczególności z młodzieżą, której propozycji należy wysłuchać. Kilku członków chciało również wysłuchać opinii środowisk kościelnych. Jeden z członków Konwentu zaproponował rozesłanie do wszystkich obywateli kwestionariusza opartego na wzorze wykorzystanym przez Szwajcarię podczas reformy konstytucyjnej.

II. Wnioski przedstawicieli krajów kandydujących

Konwent omówił przedstawioną przez Prezydium propozycję odpowiedzi na wniosek krajów kandydujących, zgłoszony na posiedzeniu inauguracyjnym (CONV 10/2).

Kilku mówców zaproponowało jej zmianę, postulując, aby do prac Prezydium zaprosić jako obserwatorów nie jednego, lecz dwóch przedstawicieli krajów kandydujących. Niektórzy reprezentanci tych państw opowiadali się również za prawem przemawiania podczas obrad Konwentu we własnym języku.

Przewodniczący i niektórzy członkowie Prezydium podkreślili, że nie wszystkie państwa członkowskie są reprezentowane na jego forum, tak więc nie powinny być reprezentowane również kraje kandydujące. Możliwość przemawiania przez członków Konwentu pochodzących z krajów kandydujących w ich językach narodowych zostanie przeanalizowana, od strony technicznej, w porozumieniu z Parlamentem Europejskim.

Przewodniczący uznał, że w kwestii zgłoszonych Konwentowi propozycji panuje ogólne porozumienie.

III. Metody pracy

Konwent wymienił opinie dotyczące propozycji Prezydium w sprawie metod pracy Konwentu (CONV 9/2).

Większość mówców wezwała do pragmatycznego i elastycznego podejścia, tak aby Konwent, biorąc pod uwagę ograniczenia czasowe, był w stanie szybko przejść do spraw merytorycznych. Inni wyrazili zgodę, zgłaszając równocześnie wiele propozycji.

Przewodniczący odpowiedział na zadane pytania, wyjaśnił powody zmian dokonanych w pierwotnym tekście i zapewnił członków Konwentu, że jego metody pracy będą elastyczne i pragmatyczne. Podkreślił również, że uwzględniono procedurę przeglądów (artykuł 16), w celu zmiany metod pracy Konwentu w przyszłości, gdyby pojawiła się taka konieczność.

Zamykając dyskusję, przewodniczący stwierdził, że Konwent porozumiał się co do metod swojej pracy.

IV. Forum

W ślad za notatką dotyczącą Forum (CONV 8/02), zawierającą stosowne, uzgodnione zalecenia, [Jean-Luc] Dehaene poruszył następujące zagadnienia:

- zostanie rozważona sprawa zorganizowania za pośrednictwem Internetu dyskusji *on-line* ze społeczeństwem obywatelskim;
- w najbliższych dniach do wydawców najważniejszych czasopism w Europie zostanie wysłany list otwarty w sprawie Konwentu i Forum;
- duże znaczenie ma zorganizowanie forum dialogu ze społeczeństwem obywatelskim w krajach reprezentowanych w Konwencie;
- po posiedzeniach Konwentu Komitet Ekonomiczno-Społeczny będzie się regularnie spotykał z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego; Dehaene zaproponował, aby na spotkaniach tych byli obecni członek Prezydium oraz członek Sekretariatu;
- warto przeprowadzić badania opinii publicznej w ramach Eurobarometru, na temat spraw poruszanych w deklaracji z Laeken, zgodnie z propozycją jednego z członków Konwentu.

Przedstawiciel Komitetu Regionów przedstawił kilka informacji na temat zainicjowanego w regionach dialogu, poświęconego zagadnieniom omawianym na forum Konwentu.

V. Konwent młodzieży

Przewodniczący przypomniał propozycję zorganizowania Konwentu młodzieży, opartego na modelu właściwego Konwentu. Wyjaśnił też kilka spraw organizacyjnych. Konwent młodzieży odbędzie się w lipcu w Brukseli, tuż przed lub tuż po posiedzeniu Konwentu zaplanowanym na 11 i 12 lipca 2002 r. Konwent młodzieży zostanie zorganizowany w taki sam sposób jak właściwy Konwent; młodzi ludzie zostaną poinformowani o pracach zainicjowanych przez seniorów. Członkowie Konwentu będą odpowiedzialni za wybór młodych ludzi i desygnują 168 osób z państw członkowskich i krajów kandydujących, natomiast 32 osoby zostaną wybrane przez Parlament Europejski, a 10 przez Komisję. Wiek młodych ludzi ustalono w granicach 18-25 lat.

Przewodniczący podkreślił znaczenie zapewnienia równowagi liczby uczestników pod względem wieku, wykształcenia, płci itd. Działalność Konwentu mło-

dzieży w znacznym stopniu zostanie sfinansowana przez Komisję, przy wsparciu Sekretariatu oraz Parlamentu Europejskiego.

Do członków Konwentu zostanie wkrótce przesłana notatka w sprawie organizacji Konwentu młodzieży.

VI. Następne sesje

Przewodniczący stwierdził, że po obecnej sesji, będącej ogólną dyskusją, Konwent powinien przejść do omówienia konkretnych problemów. Prezydium zaproponowało, aby kolejne dwie sesje skoncentrowały się na:

- zadaniach Europy (jakie uprawnienia powinny być wykonywane na poziomie europejskim?);
- realizacji tych zadań (z punktu widzenia ich demokratycznej legitymizacji oraz efektywności).

Aby lepiej przygotować się do pierwszej debaty, członkowie Konwentu otrzymają dokument opisujący obecny podział kompetencji w ramach Unii.

Wysłuchanie opinii nastąpi po sesjach w kwietniu i maju 2002 r., tak aby jego przedstawiciele mogli się wypowiedzieć na te dwa główne tematy, po uzyskaniu informacji o początkowej dyskusji na forum Konwentu.